

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 407/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., Námestie svätého Egídia 40/93, Poprad, v mene ktorej konajú konatelia a advokáti JUDr. Jozef Beňo, PhD., a Mgr. Pavol Antoš, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 CoKR 36/2022-261 z 8. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 CoKR 36/2022-261 z 8. februára 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že 30. júna 2022 sťažovateľ podal na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „dlžník“), v ktorom uviedol, že je veriteľom dlžníka z titulu pohľadávok z 18 neuhradených faktúr v celkovej sume 5 200 eur. K návrhu na vyhlásenie konkurzu sťažovateľ okrem uvedených faktúr pripojil potvrdenie audítora, že sťažovateľ pohľadávku účtuje v účtovníctve v súlade s účtovnými predpismi [§ 12 ods. 2 písm. c) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v danom čase (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“)] a označil aj ďalších veriteľov dlžníka s pohľadávkami 30 dní po lehote splatnosti.

3. Okresný súd uznesením č. k. 1 K 8/2022 z 30. júna 2022 (zverejneným v Obchodnom vestníku 7. júla 2022) rozhodol tak, že začal konkurzné konanie voči dlžníkovi.

4. Dlžník s poukazom na spory medzi jeho konateľkami, ktoré vyústili do zániku funkcie jednej z nich, sa v konaní pred okresným súdom (podaním z 1. augusta 2022) bránil tým, že sťažovateľ nepredložil jediný dôkaz o vykonaní prác pre dlžníka ani o ich právnom základe – rámcovej zmluve o dielo, že sťažovateľ ho na úhradu údajných pohľadávok nikdy nevyzval ani sa ich zaplataenia nedomáhal súdnou cestou, a teda že žiadnu pohľadávku voči dlžníkovi nemá.

5. Okresný súd na pojednávaní konanom 14. septembra 2022 vypočul sťažovateľa, ktorý vo svojej výpovedi uviedol, že s dlžníkom spolupracoval na základe (bližšie nešpecifikovaných) rámcových zmlúv a následne na základe ústnej dohody, pričom predchádzajúce faktúry mu dlžník uhradil. Potvrdil, že úhrady pohľadávok uplatnených v návrhu na vyhlásenie konkurzu sa nedomáhal súdnou cestou.

6. Okresný súd, považujúc tvrdenia dlžníka za nespôsobilé vyvolať pochybnosť o predmetných pohľadávkach, ktorá by mala za následok vyvodenie záveru o ich spornosti, po zistení, že sú splnené materiálne podmienky na vyhlásenie konkurzu, a teda že dlžník je platobne neschopný, keďže pohľadávky jeho veriteľov nie sú kryté jeho peňažným majetkom a zároveň je splnená podmienka plurality veriteľov dlžníka, uznesením č. k. 1 K 8/2022 zo 16. novembra 2022 (zverejneným v Obchodnom vestníku 23. novembra 2022) vyhlásil konkurz na majetok dlžníka, ustanovil správcu, začal hlavné insolvenčné konanie, uložil správcovi povinnosť bez zbytočného odkladu individuálne informovať o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka jeho známym veriteľom a zároveň vyzval veriteľov dlžníka, aby svoje pohľadávky, ktoré nie sú pohľadávkami proti podstate, prihlásili v základnej lehote 45 dní od vyhlásenia konkurzu u správcu.

7. Proti uzneseniu okresného súdu (bod 6) podal dlžník odvolanie, v ktorom namietol aktívnu vecnú legitimáciu sťažovateľa, opakujúc, že sťažovateľ žiadne pohľadávky voči dlžníkovi nemá, resp. že ich existenciu dosiaľ nepreukázal.

8. Krajský súd uznesením č. k. 4 CoKR 36/2022-261 z 8. februára 2023 zmenil uznesenie okresného súdu (bod 6) tak, že návrh sťažovateľa na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka zamietol [§ 388 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)], správcovi priznal paušálnu odmenu za výkon funkcie správcu do konania prvej schôdze veriteľov v sume 4 950 eur, ktorú zaviazal uhradiť sťažovateľ (§ 103 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii), a dlžníkovi priznal náhradu trov odvolacieho konania voči sťažovateľovi v plnom rozsahu (§ 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP). V odôvodnení napadnutého uznesenia, vychádzajúc z uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 300/2014 z 18. júna 2014 (týkajúceho sa obdobnej veci), konštatoval, že v okolnostiach danej veci aktívne vecne legitimovaným je iba veriteľ, ktorý má nespornú pohľadávku voči dlžníkovi 30 dní po lehote splatnosti, pretože na sporné pohľadávky veriteľa konkurzný súd nemôže prihliadať. Z obsahu spisu okresného súdu krajský súd zistil, že sťažovateľ existenciu pohľadávok označených v návrhu na vyhlásenie konkurzu preukazoval 18 faktúrami (ktoré vystavil), 3 objednávkami, ktoré mali vychádzať z rámcovej zmluvy o dielo (ktoré vystavil), ako aj potvrdením audítora podľa § 12 ods. 2 písm. c) zákona o konkurze a reštrukturalizácii, avšak hodnoverným spôsobom nepreukázal existenciu konkrétnej zmluvy ako právneho úkonu, ktorého obsahom by bol konkrétny záväzkovo-právny vzťah medzi sťažovateľom a dlžníkom. Vychádzajúc zo zhodného tvrdenia účastníkov konania, že sťažovateľ sa úhrady pohľadávok voči

dlžníkovi nedomáhal súdnou cestou, krajský súd konštatoval, že k návrhu na vyhlásenie konkurzu nedoložil vykonateľné rozhodnutie alebo iný podklad, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia alebo vykonať exekúciu [§ 12 ods. 2 písm. b) zákona o konkurze a reštrukturalizácii]. Podľa názoru krajského súdu okresný súd dospel k nesprávnym skutkovým záverom a vec nesprávne právne posúdil, keďže potvrdenie audítora podľa § 12 ods. 2 písm. c) zákona o konkurze a reštrukturalizácii neosvedčuje oprávnenosť (teda nespornosť) pohľadávok sťažovateľa voči dlžníkovi a faktúra nie je právnym úkonom podľa § 34 Občianskeho zákonníka ani podľa § 266 Obchodného zákonníka. V danom prípade dlžník osvedčil spornosť pohľadávky sťažovateľa a zároveň sťažovateľ v čase rozhodovania okresného súdu dostatočným spôsobom nepreukázal, že je veriteľom dlžníka a bol ním aj v čase podania návrhu na vyhlásenie konkurzu, a to napriek tomu, že k návrhu na vyhlásenie konkurzu doložil potvrdenie audítora podľa § 12 ods. 2 písm. c) zákona o konkurze a reštrukturalizácii, čo krajský súd viedlo k záveru, že sťažovateľ nie je aktívne legitimovaný na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu. Za týchto okolností krajský súd považoval označenie ďalších veriteľov s pohľadávkami 30 dní po lehote splatnosti za právne irelevantné.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdí, že krajský súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že dlžník osvedčil spornosť pohľadávky sťažovateľa uplatnenej v návrhu na vyhlásenie konkurzu. Zastáva názor, že pre platné uzatvorenie zmluvy o dielo v zmysle § 536 a nasl. Obchodného zákonníka postačuje aj ústna dohoda a že objednávky nemožno hodnotiť izolovane od faktúr, preto v danom prípade nebola sporná ani výška dojednanej ceny za dielo, ani jej splatnosť vo vzťahu k posúdeniu splnenia procesných podmienok na vyhlásenie konkurzu. V súvislosti s tým sťažovateľ považuje právny záver krajského súdu o nedostatku aktívnej legitimácie sťažovateľa, ktorý mu vytkol aj to, že svoju pohľadávku nepreukázal žiadnym exekučným titulom, za arbitrárny. Pokiaľ ide o otázku hodnotenia dôkazov všeobecným súdom, sťažovateľ na podporu svojich argumentov odkazuje na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 33/2012 z 3. októbra 2012.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 4 CoKR 36/2022-261 z 8. februára 2023 (bod 8), s ktorým sťažovateľ, presvedčený o svojej aktívnej legitimácii na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu, nesúhlasí a považuje ho za arbitrárne (bod 9).

11. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a práve závery všeobecného sudu sú predmetom kontroly zo strany ústavného sudu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. US 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným

súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

12. Účelom konkurzného konania je usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorý je v úpadku. Naplnenie tohto cieľa vyžaduje spravidla riešenie väčšieho množstva skutkových a právnych otázok spojených so zistením a zabezpečením majetku patriaceho do konkurznej podstaty, jeho speňažením, zistením a následným uspokojením pohľadávok konkurzných veriteľov, riešením incidenčných sporov a pod. (III. ÚS 341/2017).

13. Požiadavka ústavne súladného výkladu aplikovanej právnej normy sa vzťahuje v celom rozsahu aj na právne skutočnosti predpokladané zákonom o konkurze a reštrukturalizácii súvisiace s právnym postavením veriteľa ako účastníka konkurzného konania a jeho oprávnenia uplatňovať práva spojené s prihlásenou pohľadávkou a na výklad, či tieto právne skutočnosti z ústavného hľadiska boli alebo neboli naplnené (nastali alebo nenastali). Posúdenie týchto právnych skutočností a ich interpretácia však nemôžu byť natoľko formalistické, aby sa prostredníctvom nich v konečnom dôsledku nielen zmaril účel požadovanej súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pripísať na ťarchu účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha (II. ÚS 867/2014, IV. ÚS 101/2018).

14. Ak zákon o konkurze a reštrukturalizácii neustanovuje inak, na začatie konkurzného konania, na konkurzné konanie, na začatie reštrukturalizačného konania, na reštrukturalizačné konanie a konanie o oddlžení... sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 196 zákona o konkurze a reštrukturalizácii).

15. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia nezistil formalistický prístup krajského súdu pri rozhodovaní o odvolaní dlžníka, ktorý osvedčil neoprávnenosť návrhu sťažovateľa na vyhlásenie konkurzu spočívajúcu v nedostatku jeho aktívnej vecnej legitímácie (t. j. skutočnosti, že sťažovateľ nie je veriteľom dlžníka podľa hmotného práva), následkom čoho uznesenie okresného súdu o vyhlásení konkurzu zmenil tak, že uvedený návrh zamietol bez toho, aby sa zaoberal inými právnymi otázkami.

16. Ako bolo uvedené (bod 8), krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 300/2014 z 18. júna 2014 týkajúceho sa obdobnej veci. Už v tomto uznesení ústavný súd konštatoval, že zákon o konkurze a reštrukturalizácii stanovuje náležitosti návrhu veriteľa na vyhlásenie konkurzu, ktorých splnenie je predpokladom začatia konkurzného konania, pričom jednou z týchto náležitostí je aj pripojenie listiny, ktorá dokladuje pohľadávku navrhovateľa (napr. len potvrdenie audítora, že navrhovateľ pohľadávku účtuje v účtovníctve v súlade s účtovnými predpismi, a v prípade, že ide o pohľadávku nadobudnutú prevodom alebo prechodom, aj potvrdením audítora, správcu alebo súdneho znalca, že pohľadávka účtovaná v účtovníctve navrhovateľa má doložený dôvod vzniku, ak podáva návrh voči právnickej osobe). Pri rozhodovaní o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka však konkurzný súd nemôže vychádzať iba z obsahu návrhu na vyhlásenie konkurzu, ale je povinný vziať do úvahy aj obsah vyjadrenia dlžníka k tomuto návrhu a ním predložené dôkazy. Podľa ústavného súdu opačný prístup by predstavoval neprípustný formalizmus v rozhodovaní konkurzného súdu. Pritom ani z § 19 ods. 1 písm. c) zákona o konkurze a reštrukturalizácii nevyplýva, že pri rozhodovaní o návrhu na vyhlásenie konkurzu prichádza do úvahy iba jeho vyhlásenie alebo zastavenie konkurzného konania. Pri rozhodovaní o vyhlásení konkurzu je daný v rovnakom ustanovení navyše

konkurznému súdu zákonný príkaz neprihliadať na záväzky, pri ktorých dlžník osvedčil ich spornosť (bez toho, aby táto povinnosť konkurzného súdu bola zákonom obmedzená iba na posudzovanie otázky platobnej schopnosti dlžníka). Zmyslu a účelu právnej úpravy zákona o konkurze a reštrukturalizácii preto zodpovedá iba taký výklad citovaných ustanovení tohto zákona, ktorý vylučuje v prípade, ak by obsah konkurzného spisu ako celok nepotvrdoval existenciu hmotnoprávneho vzťahu medzi navrhovateľom a dlžníkom, ktorého obsahom je pohľadávka navrhovateľa voči dlžníkovi, vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka. Nemožno totiž pripustiť, aby bol konkurz na majetok dlžníka vyhlásený na návrh osoby, ktorá nie je veriteľom dlžníka. Rovnako v tomto štádiu konkurzného konania je z rovnakého dôvodu vylúčené, aby za tejto situácie pre vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka postačovala existencia iných veriteľov (hoc aj s nespornou pohľadávkou voči dlžníkovi), z ktorých však žiaden návrh na vyhlásenie konkurzu voči dlžníkovi so zákonom predpísanými náležitosťami nepodal (bližšie uznesenie č. k. II. ÚS 300/2014 z 18. júna 2014, s. 10 a 11).

17. Aj v ďalšom uznesení č. k. III. ÚS 383/2020 z 8. októbra 2020 týkajúcom sa obdobnej veci ústavný súd považoval za ústavne akceptovateľný výklad krajského súdu, ktorý konštatoval, že aktívne vecne legitimovaným na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu je len ten veriteľ, ktorý má nespornú pohľadávkou voči dlžníkovi. Súd musí skúmať aktívnu vecnú legitimáciu navrhovateľa v každom štádiu konania a skúmaním ďalších hmotnoprávnych podmienok sa zaoberá, len ak je táto podmienka splnená (bod 29 označeného uznesenia). Pritom je nepochybné, že nedostatok aktívnej vecnej legitimácie má za následok zamietnutie návrhu.

18. Prvý senát ústavného súdu nezistil žiaden dôvod, aby sa v posudzovanom prípade odchyľil od záverov druhého senátu a tretieho senátu ústavného súdu uvedených v bodoch 15 a 16 tohto uznesenia.

19. Podľa názoru ústavného súdu ani v posudzovanom prípade nie je možné považovať výklad dotknutých ustanovení zákona o konkurze a reštrukturalizácii krajským súdom za taký, ktorý sa priechi zmyslu a účelu právnej úpravy konkurzného konania. Pokiaľ obsah spisu okresného súdu dostatočným spôsobom dokumentuje, že sťažovateľ nie je veriteľom dlžníka a nebol ním ani v čase podania návrhu na vyhlásenie konkurzu, hoci k návrhu na vyhlásenie konkurzu pripojil aj potvrdenie audítora podľa § 12 ods. 2 písm. c) zákona konkurze a reštrukturalizácii, krajskému súdu neostávalo iné, než uznesenie okresného súdu (bod 6) zmeniť a návrh sťažovateľa na vyhlásenie konkurzu zamietnuť, a to aj v prípade, ak by pohľadávky iných veriteľov (ktorí takýto návrh na vyhlásenie konkurzu nepodali) sporné neboli.

20. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní dlžníka proti uzneseniu okresného súdu (bod 6) nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoj záver o nedostatku aktívnej legitimácie sťažovateľa (ktorý využil svoje oprávnenie reagovať na odvolanie dlžníka, ako aj na repliku dlžníka) primeraným spôsobom odôvodnil. Napadnuté uznesenie krajského súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, resp. v Civilnom sporovom poriadku.

21. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľom uplatnená námietka o nesprávnom právnom posúdení rozhodných skutočností nezakladá porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu.

22. Pokiaľ sťažovateľ v otázke hodnotenia dôkazov všeobecným súdom v ústavnej sťažnosti odkazuje na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 33/2012 z 3. októbra 2012, ústavný súd konštatuje, že jeho závery vzhľadom na skutkovú a právnu odlišnosť prerokovanej veci, v ktorej bolo predmetom ústavného prieskumu predovšetkým tvrdenie inej sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu rozhodnutiami iných všeobecných súdov v konaní, v ktorom sa podanou žalobou domáhala zaplata istiny 49 503,77 eur s prísl. z titulu vrátenia pôžičiek z obdobia rokov 2000 – 2003, ktorá bola právoplatne zamietnutá pre premlčanie nároku, nie sú v posudzovanom prípade právne relevantné.

23. Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že uznesenie o zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu nie je súdnym rozhodnutím, ktorým sa vytvára prekážka veci rozsúdenej (IV. ÚS 31/03).

24. Okrem toho skutočnosť, že sa sťažovateľ s názormi všeobecných súdov nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

25. Keďže medzi uznesením krajského súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení, ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. júla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu